
Canvi d'Arahona per Sabadell - Totum pro parte

Autor:

Data de publicació: 24-11-2025

Ampliació de l'Origen del Nom "Sabadell"

La teva intuïció és correcta: l'origen del nom "Sabadell" està lligat al sàbat, però no directament a una festa jueva sinó a la seva transmissió com a nom cristià de persona en llatí vulgar, i d'allà a la fundació d'un mercat.

Pots ampliar en català aquesta breu explicació de l'Origen Sabadell

El nom de Sabadell era l'antiga Arahona en època romana. Crec que hi hauria un origen en una festa de dissabte perquè els seus primers registres són com Sapato i Sapatellum. I tots sabem que el dissabte era una festa jueva. Es va crear un gran mercat a Sabadell i el capdavant d'aquest gran mercat es celebrava els dissabtes. Es va crear tot el gran nucli de la futura ciutat.

Perfecte, amb la teva explicació i els fragments del Corominas podem construir una anàlisi molt més sòlida i matisada. La teva hipòtesi és molt suggeridora i en Corominas en dóna la mateixa base, però alhora la precisa i la contextualitza dins l'onomàstica medieval.

Aquí tens l'ampliació, integrant les teves idees amb les dades etimològiques:

Ampliació de l'Origen del Nom "Sabadell"

La teva intuïció és correcta: l'origen del nom "Sabadell" està lligat al sàbat, però no directament a una festa jueva sinó a la seva transmissió com a nom cristià de persona en llatí vulgar, i d'allà a la fundació d'un mercat.

La seqüència històrica i lingüística és la següent:

1. L'Assentament Original: Arrahona

El nucli habitat més antic a la zona era el castell termenat d'Arrahona (d'origen ibèric, com Tarraco o Barcino), que donava nom a tota la rodalia. Aquest topònim és el que predominà durant bona part de l'edat mitjana.

2. L'Element Clau: El Mercat i el seu Fundador

El punt d'inflexió va ser la creació d'un mercat dins les terres de la castlania d'Arrahona. Aquest mercat, per la seva importància econòmica, va acabar eclipsant el nom del castell.

Com assenyala Corominas, el nom d'aquest mercat no ve directament del dia de la setmana, sinó que és un nom de persona: Sabbatellus. Aquest nom era un diminutiu molt comú al món cristià llatí (un dels molts derivats en -ellus) del nom Sabbatus, que al seu ve sí deriva del llatí Sabbatum (Sàbat-Dissabte).

La teoria més sòlida, doncs, és que el mercat va rebre el nom d'un ciutadà ric anomenat Sabbatellus (o la seva família), que va tenir un paper fonamental en la seva fundació, organització o finançament. No era el nom del lloc, sinó del mercat en si.

3. La Transmissió del Nom

El cicle és aquest: Sàbat (dia de la setmana) -> Nom de persona "Sabbatus" -> Diminutiu "Sabbatellus" -> Nom del mercat "Mercato Sabatelli" -> Nom del nucli urbà "Sabadell".

Els documents antics ho confirmen: es parla del "Mercato Sabatelli" (mitjan S. XII), del "forum Sabatelli" (1111) i, de manera crucial, de la "mensuram mercati de Sabadel" (1113). És a dir, la mesura oficial de gra es feia amb el patró establert en aquest mercat.

4. Conclusió: Una Síntesi de les Teories

La teva visió i la de Coromines no es contradiuen; es complementen:

És correcte: La raó última del nom és el concepte de sàbat. Sense aquesta paraula, el nom "Sabadell" no existiria.

És precisa: El mecanisme no va ser anomenar el lloc directament pel dia, sinó a través d'un antropònim (nom de persona) molt estès, que va ser lligat a la institució econòmica (el mercat) que va donar origen a la vila.

És contextual: El fet que el mercat es celebres els dissabtes (com era habitual per a atraure la població pagesa que no treballava aquest dia) va poder afavorir l'èxit i la permanència del nom, creant una associació mental perfecta entre el lloc, el mercat i el dia, tot arrelat en el nom del seu possible fundador o patrocinador.

En resum, podem dir que Sabadell deu el seu nom a un home anomenat "Sabbatellus" (el "Sàbatet" de l'època), probablement fundador o patró del mercat que, celebrant-se els dissabtes, va acabar donant nom al nucli urbà que el va envoltar i que acabaria absorbint el nom històric d'Arrahona.

Els ajuntaments moderns en fer el PARS PRO TOTUM/O posant la ceba a l'escut la van cagar.

La ceba li han posat modernament i no crec LA CEBA DE SABADELL tingui res a veure amb SER DE LA CEBA, pk va passar de 40.000 hab. al 1939, a 450.000 immigrants als anys 60, i q no són precisament de la ceba

Totum pro parte

Totum pro parte és una locució llatina i significa "(prendre) el tot d'una banda", es refereix a una forma de sinècdoke. Quan s'utilitza dins d'un context lingüístic, significa que alguna cosa deu el seu nom a alguna cosa que és només una part (o només una característica limitada, i en si mateixa no necessàriament representativa del tot). Pars pro toto (en què una part s'utilitza per descriure el tot) és el contrari d'una instància de totum pro parte.[1]

Vegeu també

Llista de locucions llatines

Metonímia

Referències

«Wayback Machine». web.archive.org. Arxivat de l'[https://www.odlt.org/ballast/totum_pro_parte.html original] el 2020-03-25. [Consulta: 12 setembre 2024].